

Briselē, 2023. gada 8. jūnijā
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsekretariāts

Datums: 2023. gada 8. jūnijs

Saņēmējs: delegācijas

Iepr. dok. Nr.: 9387/23

Temats: Padomes secinājumi par cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu
tirdzniecību

– Padomes secinājumi (2023. gada 8. jūnijs)

Pielikumā ir pievienoti Padomes secinājumi par cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu
tirdzniecību, kurus Padome (Tieslietas un iekšlietas) pieņēma 3995. sanāksmē 2023. gada 8. jūnijā.

PADOMES SECINĀJUMI par cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību

ES PADOME,

ATGĀDINOT ES Drošības savienības stratēģiju 2020.–2025. gadam ¹ un ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju 2021.–2025. gadam ²;

ATGĀDINOT Padomes 2021. gadā pieņemtos secinājumus par ES pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs ³;

ŅEMOT VĒRĀ Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju 2253, 2199, 2462 un 2347, kur ar nopietnām bažām norādīts, ka teroristu organizācijas gūst ienākumus no nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības, un Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās asamblejas 2018. gada rezolūciju par kultūras īpašuma atgriešanu vai restitūciju to izcelsmes valstīs;

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Parlamenta 2019. gada 17. janvāra rezolūciju par bruņotu konfliktu un kara laikā nolaupītu mākslas darbu un kultūras priekšmetu pārrobežu restitūcijas prasībām;

PAUŽOT GANDARĪJUMU par Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES rīcības plānu kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai ⁴, kas ir svarīgs solis cīņā pret šo parādību, uz kā pamata dalībvalstis vēlas turpināt darbu;

¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Drošības savienības stratēģiju, COM(2020) 605 final.

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju 2021.–2025. gadam, COM(2021) 170 final.

³ Dok. 9837/21.

⁴ Dok. 16107/22.

ATZĪSTOT, ka nelikumīga kultūras priekšmetu tirdzniecība ir ienesīgs organizētās noziedzības rūpals un tai ir postoša un neatgriezeniska ietekme uz kultūras mantojumu gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās, un tādēļ ir vajadzīga atbilstoša rīcība ES līmenī;

UZSVEROT, ka mūsu rīcība ir jāorganizē, pamatojoties uz uzlabotu noziedzības novēršanu un atklāšanu, ko veic tirgus dalībnieki un kultūras mantojuma iestādes, spēcīgākām tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu spējām, labāku starptautisko sadarbību un lielāku atbalstu citām galvenajām ieinteresētajām personām, kā ierosināts Komisijas rīcības plānā;

Nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības novēršana un atklāšana, ko veic tirgus dalībnieki un kultūras mantojuma iestādes

ŅEMOT VĒRĀ, ka kultūras priekšmetu tirgus dalībnieki, kolekcionāri un kultūras mantojuma iestādes var veiksmīgi palīdzēt novērst un atklāt noziegumus, kas saistīti ar kultūras priekšmetiem, un tādēļ tiem ir jābūt informētiem par piemērojamiem tiesību aktiem un citiem nelegislatīviem instrumentiem, kuru mērķis ir novērst un atklāt šādus noziedzīgus nodarījumus;

APZINOTIES, ka – tā kā nelikumīga kultūras priekšmetu tirdzniecība parasti ir noziedzīgs pārrobežu nodarījums, ES tiesību aktiem par tirdzniecību ir svarīga loma šādu gadījumu novēršanā un atklāšanā;

TOMĒR NORĀDOT, ka rūpīga kultūras priekšmetu tirdzniecības pārbaude un kontrole var ievērojami atšķirties vienotajā tirgū, kur būtu jāuzlabo izsekojamība;

UZSVEROT, ka publisko un privāto kolekciju īpašniekiem vai pārvaldniekiem ir jāveic brīvprātīgi pasākumi, lai labāk pasargātu sevi no noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, rūpīgi katalogizējot savas kolekcijas, izmantojot, piemēram, tādas esošos rīkus kā Starptautiskās Muzeja padomes (ICOM) *Object-ID*, un ziņojot par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, lai nodrošinātu, ka nozagtie kultūras priekšmeti ātri un ar detalizētu aprakstu tiktu iekļauti valstu izveidotajās zagto mākslas darbu datubāzēs un Interpola izveidotajā zagto mākslas darbu datubāzē;

ATGĀDINOT, cik svarīgi ir izmeklēt noziedzīgos tīklus un nelikumīgas naudas plūsmas, kas ir atsevišķu nelikumīgas tirdzniecības gadījumu pamatā, kā arī to, ka noziedznieki var ļaunprātīgi izmantot pat likumīgi iegādātus kultūras priekšmetus tādos noziedzīgos nodarījumos kā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana vai terorisma finansēšana;

Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu spēju stiprināšana

NORĀDOT, ka pašlaik pieejamā izlūkdatu informācija pienācīgi neatspoguļo nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības izplatību un tvērumu;

ŅEMOT VĒRĀ, ka publiskajām iestādēm ir atbilstoši jāizprot noziedznieku *modus operandi*, jākopīgo informācija, jāapzinās prasības attiecībā uz iekšējo un savstarpējo sadarbību un to rīcībā ir jābūt īpašiem instrumentiem, tostarp modernām tehnoloģijām, piemēram, programmatūrai nelikumīgu kultūras priekšmetu plūsmu reģistrēšanai un atklāšanai vai uzraudzības aparatūra, lai aizsargātu nozīmīgas vietas;

ATGĀDINOT, ka ir nepieciešama labāka saziņa un sadarbība starp specializētām valsts iestādēm, kas nodarbojas ar šo noziedzības jomu;

NORĀDOT, ka kultūras priekšmetu nelikumīgie tirgotāji izmanto atšķirīgo regulējumu ES kriminālatbildības noteikšanā par attiecīgiem nodarījumiem;

Starptautiskās sadarbības pastiprināšana un maksimāla ieinteresēto personu atbalsta palielināšana

ŅEMOT VĒRĀ kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai un tā neaizsargātību pret noziedzīgu kaitējumu konfliktu un krīzes skartajos reģionos;

UZSVEROT nepieciešamību aizsargāt kultūras mantojumu konfliktu zonās, jo īpaši specifisko Ukrainas situāciju, kas prasa turpmāku rīcību, lai aizsargātu Ukrainas kultūras mantojumu Krievijas agresijas kara kontekstā;

ŅEMOT VĒRĀ, ka sabiedrības informētība par kaitējumu, ko var radīt kultūras priekšmetu tirdzniecība, ir ierobežota;

ATZINĪGI VĒRTĒ KOMISIJAS RĪCĪBAS PLĀNU UN AICINA KOMISIJU VEIKT ŠĀDAS DARBĪBAS:

1. ciešā sadarbībā ar *UNESCO* sākt dialogu ar mākslas tirgu par jautājumiem, kas saistīti ar kultūras priekšmetu aizsardzību un tirdzniecību vienotajā tirgū, tostarp augsta līmeņa pasākumu 2023. gadā;
2. izstrādāt un izveidot elektronisko sistēmu kultūras priekšmetu importam Savienībā ("KPI sistēma") un paplašināt to arī attiecībā uz kultūras priekšmetu eksportu, pamatojoties uz veiktās priekšizpētes secinājumiem;
3. turpināt finansēt risinājumu izstrādi, lai uzlabotu kultūras priekšmetu izsekojamību un atklāšanu, izdot norādījumus dalībvalstīm par tirdzniecības reģistru izveidi (tostarp par pārdošanu tiešsaistē), kuros ietverta detalizēta informācija par pārdevēju un pircēju, kā arī par pārdodamo kultūras priekšmetu, un ierosināt pienākumu ikvienam, kas dalībvalstīs veic darījumdarbību saistībā ar kultūras priekšmetiem, uzturēt ar kultūras priekšmetiem saistīto darījumu reģistru. Turpmākajā priekšizpētē būtu jāizpēta konkrēta kārtība;
4. izpētīt pasākumus, lai ES mērogā saskaņotu un savstarpēji savienotu zagto kultūras priekšmetu datubāzes dalībvalstīs, tostarp savienotu ar Interpola izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi un citām attiecīgām datubāzēm;
5. sadarboties ar *ICOM* tās Muzeju ētikas kodeksa popularizēšanā, spēju uzlabošanā un apmācības nodrošināšanā muzeju un kultūras mantojuma iestāžu darbiniekiem vairākās dalībvalstīs, lai atbilstošāk reģistrētu un aizsargātu to kolekcijas;
6. ar Eiropola atbalstu apzināt un veicināt vienotākas datu vākšanas kategorijas, kā rezultātā nākotnē ES mērogā datus varētu vākt, izmantojot *EUROSTAT*;

7. iekļaut kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību sava pastāvīgā korpusa amatpersonu ievadkursā, lai *Frontex* varētu atklāt noziedzīgus pārobežu nodarījumus;
8. izvērtēt esošos digitālās izmeklēšanas rīkus (tostarp tos, ko finansē Komisija) un veicināt dalībvalstu piekļuvi tiem, un aicināt Eiropas koordinācijas padomi izvērtēt, vai to var atbalstīt Eiropola Inovācijas laboratorija un citas iniciatīvas šajā jomā;
9. kartēt dalībvalstu tiesību aktus, ar kuriem nosaka kriminālatbildību par kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, un par Nikosijas konvencijas īstenošanu;
10. palielināt atbalstu Ukrainas kultūras priekšmetu aizsardzībai pret iznīcināšanu, zādzību un nelikumīgu eksportu, atbalstot kolekciju reģistrēšanu un, ja nepieciešams, evakuāciju un fizisko aizsardzību;
11. palielināt trešo valstu spējas pārobežu sadarbībai un izmeklēšanai attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu saistībā ar kultūras priekšmetiem, jo īpaši paplašinot ES Globālā mehānisma darbības jomu attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, lai aptvertu Āziju un Latīņameriku;
12. sniegt finansiālu atbalstu *ICOM*, lai jauninātu *ICOM* novērošanas centru (*ICOM Observatory*), kas centralizē un izplata informāciju un resursus starptautiskās sabiedrības izpratnes un politikas virzībai uz kultūras priekšmetu aizsardzību;
13. atbalstīt UNESCO rokasgrāmatas izstrādē žurnālistiem par ziņošanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar kultūras mantojumu;
14. atbalstīt jauniešu iesaistes iniciatīvas, izmantojot programmu "Radošā Eiropa", ES Solidaritātes korpusu un programmu "*Erasmus+*";

AICINA DALĪBVALSTIS:

15. palielināt informētību, lai nodrošinātu, ka publiskās un privātās kolekcijas veic savu īpašumu inventāru un tos reģistrē attiecīgās datubāzēs un ziņo tiesībaizsardzības iestādēm par gadījumiem, kas saistīti ar noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu, – izmantojot starptautiski saskaņotus standartus un rīkus (piemēram, priekšmetu identifikācijas standartu, bibliotēku un arhīvu standartu vai Interpola izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi);
16. ja tādu nav, apsvērt iespēju izveidot un pārvaldīt īpašas valsts datubāzes par zagtiem kultūras priekšmetiem, kā arī uzlabot esošās datubāzes, ņemot vērā iespējamo savstarpējo savienojumu ar Interpola izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi;
17. ziņot Interpolam par zagtiem kultūras priekšmetiem, izmantojot tā izveidoto zagto mākslas darbu datubāzi, un par nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības gadījumiem dalīties informācijā ar Eiropolu, Interpolu un citām kompetentajām iestādēm, lai uzlabotu izlūkdatu ainu;
18. stiprināt efektīvu sadarbību un informācijas apmaiņu starp kompetentajām iestādēm un muitas dienestiem, tostarp ar Pasaules Muitas organizācijas starpniecību, un ar Komisiju ⁵, izmantojot Muitas informācijas sistēmu, lai cīnītos pret krāpšanu un citiem noziegumiem attiecībā uz kultūras priekšmetiem;
19. identificēt, novērtēt un izprast nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības riskus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas kontekstā, – veicot valsts riska novērtējumu saskaņā ar tiesību aktiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, un pieņemt atbilstīgus pasākumus šo risku mazināšanai;
20. sadarbībā ar kompetentajām iestādēm uzlabot informētību un sniegt norādījumus privātajam sektoram par to, kā vislabāk izpildīt savus pienākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai;

⁵ Sk. Padomes Regulu (EK) Nr. 515/97 (1997. gada 13. marts) par dalībvalstu pārvaldes iestāžu savstarpēju palīdzību un šo iestāžu un Komisijas sadarbību, lai nodrošinātu tiesību aktu muitas jomā un lauksaimniecības tiesību aktu pareizu piemērošanu (OV L 082, 22.3.1997., 1.–16. lpp.).

21. uzlabot sadarbību starp atbildīgajiem subjektiem mākslas un senlietu tirgū, finanšu sektorā, finanšu ziņu vākšanas vienībās un specializētās tiesībsardzības iestādēs, kas var iesaistīt muitas iestādes un iestādes, kuru kompetencē ir cīņa pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, daloties zināšanās un apmācībā par riskiem un nelikumīgu darbību veidiem attiecībā uz kultūras priekšmetiem, vienlaikus ņemot vērā sadarbības iespējas starp publiskām un privātām struktūrām, kā arī apsverot iespēju izveidot īpašu brīdināšanas sistēmu vai riska profilus, ja kultūras preces ir iesaistītas finanšu darījumos, ķīlās, aizdevumos vai obligācijās;
22. mudināt ievērot pienācīgas rūpības pienākumu un darījumu pārredzamību saskaņā ar UNESCO Starptautisko ētikas kodeksu kultūras vērtību tirgotājiem un *ICOM* Muzeju ētikas kodeksu;
23. maksimāli palielināt *EMPACT* potenciālu nelikumīgas kultūras priekšmetu tirdzniecības lietās, tostarp attiecībā uz izmeklēšanu saistībā ar noziedzīgiem tīkliem un iesaistītām nelikumīgām naudas plūsmām;
24. pilnībā izmantot Eiropola un *Eurojust* atbalstu un īpašās zināšanas pārrobežu tiesībsardzības un tiesu iestāžu sadarbībā;
25. nodrošināt, ja tas uzskatīts par nepieciešamu, pienācīgu valsts tiesībsardzības un tiesu iestāžu spēju veidošanu, piemēram, izveidojot un apmācot specializētas tiesībsardzības vienības un specializētas prokuroru grupas un nodrošinot pamatapmācību policijas, muitas un robežsardzes darbiniekiem, kas iesaistīti regulārās pārbaudēs;
26. apsvērt iespēju noslēgt saprašanās memorandus starp attiecīgajām tiesībsardzības iestādēm un attiecīgajām kultūras mantojuma iestādēm, lai nodrošinātu pienācīgu aizturēto vai konfiscēto kultūras priekšmetu apstrādi un glabāšanu;

27. apsvērt iespēju parakstīt, ratificēt un īstenot Eiropas Padomes Nikosijas Konvenciju par noziedzīgiem nodarījumiem pret kultūras vērtībām, vai īstenot tās principus, ja tas tiek uzskatīts par piemērotāku;
28. apsvērt iespēju parakstīt un ratificēt UNESCO 1970. gada Konvenciju par kultūras īpašuma nelikumīga importa, eksporta un īpašumtiesību nodošanas aizlieguma un novēršanas līdzekļiem un *UNIDROIT* 1995. gada Konvenciju par zagtiem vai nelikumīgi eksportētiem kultūras priekšmetiem,
29. izpētīt iespējas, kā nozagtu priekšmetu atdot likumīgajam īpašniekam neatkarīgi no kriminālatbildības noilguma;

MUDINA DALĪBVALSTIS SADARBĪBĀ AR KOMISIJU:

30. atbalstīt tīkla *EU CULTNET* stiprināšanu un nepārtrauktību, lai pilnībā izmantotu tā potenciālu, tostarp, norīkojot atbilstīgus darbiniekus, lai Eiropolā izveidotu *EU CULTNET* kontaktpunktu ar mērķi koordinēt kopīgas darbības, sadarboties ar starptautiskiem dalībniekiem un sniegt ieguldījumu operatīvajā un stratēģiskajā darbā cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, un izstrādājot kopīgus pasākumus, piemēram, uzlabojot tiesībsardzības iestāžu ātru piekļuvi nepieciešamajām arheologu vai kultūras mantojuma speciālistu zināšanām; būtu jāparedz kontaktpunkta ilgtermiņa finansēšana;
31. turpināt īstenot Padomes secinājumus par ES pieeju kultūras mantojumam konfliktos un krīzēs ⁶ un turpināt pārraudzīt panākto progresu;
32. īstenot Padomes rezolūciju par ES kultūras darba plānu 2023.–2026. gadam, atbalstot informācijas apmaiņu starp kultūras mantojuma speciālistiem un iestādēm, kuru kompetencē ir cīņa pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, izmantojot vairākus darbseminārus un savstarpējas mācīšanās pasākumus;

⁶ Dok. 9837/21.

33. izveidot kultūras mantojuma speciālistu un arheologu tīklu, kas spēj sniegt speciālās zināšanas, lai palīdzētu kriminālizmeklēšanā un gūtu labumu no koordinācijas, ko veic ES *CULTNET* kontaktpunkts Eiropolā; un attiecīgā gadījumā nodrošināt iesaisti *EMPACT* sistēmā. Komisija tiek aicināta attiecīgā gadījumā atbalstīt šo tīklu;
 34. apsvērt iespēju sadarbībā ar Eiropa Inovācijas laboratoriju izveidot īpašu meklētājprogrammu, lai atklātu kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, vai iespējas apvienot esošās IT spējas/datubāzes, ņemot vērā pozitīvu Inovācijas laboratorijas Eiropas koordinācijas padomes atzinumu, lai ieviestu visaptverošu IT instrumentu tirgots kultūras priekšmetu analīzei;
 35. pienācīgi ņemot vērā šajā jomā notiekošo darbu, apsvērt neaizstājamu blokķēžu žetonu (*NFT*) nozīmi cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību, jo īpaši attiecībā uz darījumiem ar digitāliem mākslas darbiem;
 36. piecus gadus pēc pieņemšanas veikt turpmākus pasākumus un izvērtēt šajos Padomes secinājumos minēto darbību īstenošanu.
-